

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „EU–Mexikó kapcsolatok”

(2006/C 88/17)

2004. július 1-jén az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Működési Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdésében foglaltak értelmében véleményt dolgoz ki az alábbi tárgyról: „EU–Mexikó kapcsolatok”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció véleményét 2006. január 26-án elfogadta (Előadó: José Isaiás RODRÍGUEZ GARCÍA CARO).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2006. február 14–15-én tartott 424. plenáris ülésén (a 2006. február 15-i ülésnapon) 107 szavazattal 4 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezetés

1.1 E vélemény célja egyrészt az Európai Unió (EU) és Mexikó közötti kapcsolatok alakulásának elemzése 1995 decemberétől kezdődően, amikor az EGSZB elfogadta a tárgyban készült első véleményét⁽¹⁾, valamint az, hogy e kapcsolatok fejlesztése és elmélyítése céljából vitatémákat javasoljon, mind az EU és Mexikó közötti kapcsolatok jövőjét, mind pedig a két fél civil társadalmának bevonását illetően.

1.2 Az EU és Mexikó közötti kapcsolatokban jelentős előrelépés történt, amelynek kézzel fogható bizonyítéka a 2000 októberében Mexikóval kötött gazdasági partnerségi, politikai egyeztetési és együttműködési megállapodás (Átfogó Megállapodás), amely szabadkereskedelmi övezet létrehozásáról is rendelkezik. Ezért ez a vélemény olyan elemeket tartalmaz, amelyek mindkét fél jellegzetességeinek figyelembevételével igyekeznek kiemelni az Európai Unió és Mexikó közötti kapcsolatok stratégiai jelentőségét, valamint elmélyíteni és javítani az EU–Mexikó társulási megállapodást.

1.3 A megállapodás rendelkezései között kiemelt szerepet kap (a 36. és a 39. cikkben) a két fél civil társadalmának bevonása az Unió és Mexikó közötti kapcsolatok fejlesztésébe. Az EU, Latin-Amerika és a karibi térség országai civil társadalmi szervezeteinek 2004 áprilisában, Mexikóban tartott III. találkozóján – amelyen az EGSZB igen aktív szerepet vállalt – elfogadott Nyilatkozatban⁽²⁾, számos új intézkedésről állapodtak meg a következő hármas céllal: az Európai Unió, Latin-Amerika és a karibi térség partneri kapcsolatának elmélyítése; a társadalmi kohéziós menetrend felállítása; és a szervezett civil társadalom szerepének megerősítése.

Ebben a Nyilatkozatban megfogalmazták többek között azt, hogy biztosítani kell „strukturált intézmények létrehozását nemzeti és regionális szinten a párbeszéd kialakításához”; hogy „ezen intézmények megszilárdításáért teljes elkötelezettséget

(¹) Az 1995. december 21-én elfogadott „Az Európai Unió és Mexikó közötti kapcsolatok” című vélemény 5.5. pontja. (HL C 82., 1996.3.19., 68. o.)

(²) Az összefoglaló III. pontja, valamint az Európai Unió, Latin-Amerika és a karibi térség országai civil társadalmi szervezeteinek III. találkozóján elfogadott Végső Nyilatkozat 33., 34. és 35. pontjai. Mexikó, 2004. április 13–15. Ebben a dokumentumban megfogalmazták a kulturális és etnikai sokszínűség, valamint az őslakos népek jogainak elismerése terén elért eredményeket.

vállalnak”, és azt, hogy kéri az „Európai Gazdasági és Szociális Bizottság támogatását a tapasztalatok átadásában és a párbeszéd lebonyolításában”.

1.4 Az EGSZB megítélése szerint az EU–Mexikó kapcsolatok esetében a civil társadalom megállapodásba történő bevonásának nem csak a két fél civil társadalmi, valamint azok képviselői szervei közötti kapcsolatok előmozdításában kell megnyilvánulnia. Emellett el kellene ismerni eredményes részvételüket a megállapodás intézményi keretében egy olyan konzultatív szerv révén, amely tevékenységét vagy a megállapodás tartalmát érintő kötelező konzultációk, vagy saját kezdeményezésű javaslatok révén végezné. Ezt a részvételt az EGSZB véleménye szerint a megállapodás keretén belül felállított Konzultatív Vegyes Bizottság létrehozásával kellene konkretizálni.

2. Mexikó politikai, gazdasági és társadalmi helyzete és kilátásai**2.1 A politikai helyzet**

2.1.1 A mexikói demokratikus átalakulás hosszú és sajátos folyamat. Az elmúlt húsz év belföldi politikai eseményei szilárd alapot teremtettek a plurális és demokratikus rendszer számára. Mexikóban többször kicserélődött, megszilárdult és függetlenné vált a törvényhozási és igazságszolgáltatási hatalmi struktúra, változások történtek a politikai hatalommegosztásban, és mélyreható intézményi reformok születtek, például a Mexikói Legfelsőbb Bíróság, a Szövetségi Választási Intézet és a Szövetségi Választási Bíróság esetében.

2.1.2 A mexikói politikai helyzet 2000-ben Vicente Fox Quesada, a Nemzeti Akciópárt (PAN) elnökjelöltje választási győzelmével fordulóponthoz érkezett: ezzel véget ért az Intézményes Forradalmi Párt (PRI) egyeduralma alatt egymást követő kormányok 71 éves sorozata. Ennek révén nyilvánvalóvá vált, hogy a demokratikus rendszer megfelelő működéséhez szükség van a politikai erők váltakozására, és megnyílt az út a változások előtt.

2.1.3 A mexikói kormány 2001–2006-os Nemzeti Fejlesztési Terve a politikai, gazdasági társadalmi és demográfiai átmenet egyik eleme volt. Az aktuális kormányzat tevékenységének prioritásait a következő tengelyek mentén határozta meg: társadalmi és egyéni fejlődés, minőségi növekedés, rend és tisztelet.

2.1.4 Több, a jelenlegi mexikói kormány által alapvető fontosságúnak ítélt (az adó- és az energiapolitikáról szóló) reformtervezet elakadt, először is azért, mert egyik házban (a képviselőházban és a szenátusban) sem kaptak elegendő többséget, másodsor pedig a 2006. júliusi elnökválasztás közeledte miatt.

2.1.5 A XX. század második felének nagy részében tapasztalt gazdasági növekedési ütem és viszonylagos politikai stabilitás révén Mexikó középhatalommá vált a nemzetközi porondon. Ez azonban megváltozott a nyolcvanas évek gazdasági válsága, majd a kilencvenes években a jelentős nemzetközi szintű változások miatt, amelyek miatt az országnak át kellett értékelnie gazdasági, politikai és külkapcsolati célkitűzéseit.

2.1.6 Később Mexikó és az Unió kölcsönös stratégiai álláspontja az ún. Átfogó Megállapodásban testesült meg, amely túlmutat a kétoldalú kapcsolatok konkrét aspektusain. Itt ki kell hangsúlyozni, hogy az utóbbi években egyre növekvő egyetértés tapasztalható a két fél között az idevonatkozó nemzetközi kérdésekkel kapcsolatban, és a többoldalú fórumokon is jobban össze tudják hangolni az álláspontjaikat. Mexikó és az EU együttműködött többek között környezetvédelmi (a Kiotói Jegyzőkönyv); fejlesztéspolitikai (a johannesburgi és a monterrey csúcson), valamint emberi jogi kérdésekben. Mexikó a többi latin-amerikai országgal is szoros kapcsolatokat tartott fenn, erre kiváló példa a Riói Csoporttal való politikai együttműködés. Mexikó ugyanakkor támogatja az Amerikai Szabadkereskedelmi Övezet (FTAA) integrációs folyamatát, ugyanúgy, mint a Mercosurét, amelynek maga is tagja kíván lenni.

2.1.7 Mexikó mint az amerikai kontinens „összekötő országa” alapvető stratégiai viszonyítási pontot kell hogy jelentsen az EU számára a térséggel való kapcsolatok minden jelenlegi vagy jövőbeli szempontjából.

2.2 Gazdasági helyzet

2.2.1 Az elmúlt tíz év során Mexikó jelentős gazdasági átalakuláson is átment, sokkal nyitottabb gazdasággá vált. Ez az egyetlen ország, amely szabadkereskedelmi egyezményeket kötött az Egyesült Államokkal, Kanadával, Japánnal és az Európai Unióval; valamint az Európai Szabadkereskedelmi Társulással (EFTA), Izraellel és a latin-amerikai országok többségével. 1984-ben csatlakozott a GATT-hoz, azaz a jelenlegi Kereskedelmi Világszervezethez (WTO), 1993-ban pedig az Ázsiai–Csendes-óceáni Gazdasági Együttműködés szervezetéhez (APEC). Emellett 1994 óta a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) tagja. A mexikói átalakulás mind ütemében, mind mélységében felülmúlta a legtöbb fejlődő országét, amelyek az elmúlt évben hasonló gazdasági változtatásokat hajtottak végre. Többek között a hazai fogyasztás és az egyesült államokbeli kereslet növekedése, valamint az amerikai aktívák és a kőolaj árának emelkedése, a jelentős külföldi közvetlen befektetések (FDI), az idegenforgalmi ágazatból származó bevételek és a bevándorlók hazautalt összegei jelentős hatással voltak a mexikói gazdaságra.

2.2.2 A mexikói vállalatok körülbelül 98 %-a mikro-, illetve kis- és középvállalkozásnak (KKV) minősül, és alapvető szerepet tölt be a munkahelyteremtésben, a regionális gazdasági tevékenységben és a vállalati szakértők és vezetők képzésében. Óriási mértékben hozzájárulhatnak Mexikó gazdasági és társadalmi fejlődéséhez, nem csupán a lakosság alapvető szükségleteinek kielégítése révén, hanem azért is, mert alapanyagokkal és alkatrészekkel látják el a nagyvállalatokat, és mert közvetlen vagy közvetett kivitelre is termelnek.

2.2.3 A 80-as évek végétől a KKV-ket érintették leginkább a gazdaságpolitikai változások, a pénzügyi válságok, valamint a befektetőknek, a munkaadóknak és a regionális fejlesztésért járó kedvezmények megvonása. Ezeknek a vállalkozásoknak a tevékenysége jelentősen visszaesett. Jelenleg széles körben elfogadott, hogy – különösen a KKV-k esetében – az érvényben lévő politikák és a rendelkezésre álló eszközök nem elegendők a jövőbeni fennmaradáshoz és fejlesztéshez.

2.2.4 A Nemzetközi Valutaalap (IMF) Mexikóról készített jelentése⁽³⁾ szerint a megfelelő gazdálkodási stratégiának és az átláthatóság növekedésének köszönhetően a mexikói államadósság kezelésében az elmúlt öt évben jelentős előrelépés következett be. E fejlődés ellenére azonban az állami szektor továbbra is ki van téve az újrafinanszírozásnak és a kamatláb-kockázatoknak.

2.2.5 Ugyanakkor az 1986-ban a GATT-hoz⁽⁴⁾ történő csatlakozással megkezdődött kereskedelmi nyitás révén a kivitel vált az ország gazdasági fejlődésének fő motorjává, Mexikó nyersanyag-exportórból késztermék-exportórré vált, elsősorban az ún. maquiladorák⁽⁵⁾ révén. Mindazonáltal a 2000 óta tapasztalható gazdasági lassulás nyilvánvalóvá tette, hogy Mexikót érintik a külső keresletben beálló változások.

⁽³⁾ A Nemzetközi Valutaalap (IMF) 2004. december 23-i, 04/418 sz. Mexikóról szóló jelentése.

⁽⁴⁾ General Agreement on Tariffs and Trade (Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény).

⁽⁵⁾ Az export-maquiladora ágazat nemzeti tanácsa (www.cnime.org.mx) szerint a „maquila” az a külföldről származó árucikkek átalakítását, feldolgozását vagy javítását célzó ipari, illetve szolgáltatási folyamat, amelyben az alapanyagokat ideiglenesen, újbóli kivitelre hozzák be az országba, és amelyet maquiladorák, illetve olyan vállalatok végeznek, amelyek részben exporttevékenységgel foglalkoznak, az export-maquiladora ágazat fejlesztéséről és működéséről, valamint reformjáról szóló rendeletnek megfelelően. Mexikóban a legfőbb ipari ágazatok a bányászat, a kézműipar, az építőipar, az elektromosság, a gáz és a víz. A kézműipari befektetések 2001 és 2003 közötti visszaesése elsősorban a gyári termelés és az építőipar hanyatlását eredményezte. Ebben az időszakban az export visszaesése által érintett kézműipari ágazatok hanyatlottak a legerőteljesebben, különösen a fémipari (gépkocsik, elektromos készülékek, elektronikai cikkek, gépek és berendezések), a textil-, ruha-, bőr-, valamint a vegyipari (benzin, gyógyszerek, gumi, műanyag) termelő ágazatok. A reáltermelésükben legnagyobb kiesést elszenvedő kézműipari ágazatokban 50 %-nál magasabb a maquilador-arány, azaz kivitelük több mint fele maquiladoráktól származik; ilyen a textil- és ruhaipar (62 %), a gépgyártás (60 %) és a faipar (56 %).

2.2.6 A belföldi gazdaság stagnálása a következő ok-okozati tényezőknek köszönhető:

- az Egyesült Államok várhatóan gyengébb gazdasági növekedése, és ennek közvetlen hatása a mexikói exportra;
- a mexikói export, és ebből adódóan a kiviteli ágazat felé irányuló befektetések visszaesése;
- a befektetések csökkenése általánosságban kihat a nemzeti termelésre;
- a nemzeti termelési szint visszaesése a foglalkoztatottsági mutatókban is jelentkezik ⁽⁶⁾.

2.2.7 Az Egyesült Államok gazdaságának nem megfelelő mértékű fellendülése nem az egyetlen tényező, amely befolyásolja a mexikói gazdaságot, számba kell itt még venni egyrészt Kína ⁽⁷⁾ gazdasági felemelkedését, másrészt azt, hogy Mexikó veszített globális versenyképességéből.

2.2.8 Ami Mexikó globális versenyképesség-vesztését illeti, a Mexikói Versenyképességi Intézet kiadványa alapján ⁽⁸⁾, az elmúlt években nemzetközi szinten romlott Mexikó versenyhelyzete. Ennek okai közül elsősorban azt kell kiemelni, hogy a gazdasági modell kimerült, mivel az alacsony bérek mellett a vállalkozói tevékenységnek kedvező többi tényező – az alapvető infrastruktúra- (szállítás, kommunikáció, víz) és energiaköltségek, az adórendszer, az oktatás, a munkaerő képzettsége és termelékenysége, valamint a biztonság és a kormány működése – nem javult megfelelő mértékben.

2.2.9 Ezért az ország előtt áll azon feltételek kialakításának feladata, amelyek által tényleges versenyképességet érhet el, amely mögött ott áll a versenyképesség javítása, a termelékenység, a szakképzett munkaerő, a technológiai innováció és fejlesztés, valamint a demokrácia. Ami a kereskedelmet illeti, Mexikónak fejlesztenie kell a jogbiztonságot, a logisztikai folyamatokat és az infrastruktúrát, amelyek segítségével megkönnyítheti a beruházásokat és a termékszállítást, és versenyképesebb vámsztruktúrát kell kidolgoznia.

2.3. Társadalmi helyzet

2.3.1 Mint már jeleztük, Mexikó átmeneti állapotban van, és az országban jelentős társadalmi egyenlőtlenségek tapasztalhatók. A régiók és az egyének közötti különbségek növekedtek (különböző fejlődési ütem, elsősorban az északi és a déli területek között), folytatódik a vidékről való elvándorlás (túlméretezett agglomerációk kialakulását vonva maga után), és a mexikóiak többsége továbbra is igen ingatag szociális helyzetben és szegénységben él.

⁽⁶⁾ A Mexikói Ipari és Kereskedelmi Államtitkárság szerint 2001 és 2003 között a gyárpar minden ágazatában növekvő munkanélküliséget regisztráltak, amely a 1995–2000-es időszakhoz képest a maquiladorák esetében 17,8 %-kal, a többi esetében 13,8 %-kal nőtt. A 2004-es fellendülés nem jelentkezett a foglalkoztatottsági mutatókban, ezek továbbra is csökkenést mutatnak.

⁽⁷⁾ A Kína által gyakorolt versenynyomás, valamint az amerikai és az uniós textil- és ruházati piacon való jelenléte miatt az e piacokra színtén exportáló országok kénytelenek az új helyzethez igazodni. Ez különösen súlyos következményekkel jár Mexikóra nézve. Továbbá a kínai fejlődési potenciál nagy kihívást jelent Mexikó számára a jelenlegi helyzetben, különösen – a mexikói jövedelem-szintet figyelembe véve – a nagy munkaerő-igényű termékek esetében.

⁽⁸⁾ A mexikói versenyképesség elemzése, Mexikói Versenyképességi Intézet (IMCO), 2003. szeptember.

2.3.2 A szociális helyzet hosszan tartó rosszabbodása után elfogadták a 2001–2006-os Nemzeti Fejlesztési Tervet, amelyben a szociálpolitikák kiemelkedő szerepet kaptak. Az elmúlt évek során a kormány mind a kedvezményezettek számát, mind pedig a juttatásokat és támogatásokat illetően bővítette szociális programjait. A szociális – különösen az oktatásra, a szociális védelemre és a szegényeket célzó programokra szánt – kiadások reálértékben növekedtek, ezeket az 1990-es években évi 8,4 %-kal, 2000 után pedig évi 9,8 %-kal emelték.

2.3.3 Mindazonáltal eltérőek a növekedési arányok, és az állam újraelosztási kapacitását korlátozza, hogy csekélyek az adóbevételek, és hogy nem elég szigorú az adórendszer. Következésképpen a társadalmi kohéziós politikák nem hatékonyak. Ezt a körülményt súlyosbítja még az is, hogy a hazai gazdaság csekély volumenű, valamint a fejlett, valódi belső piac hiánya.

2.3.4 2000 és 2002 között 3,4 millió ember átlépte a létminimum küszöbét, azaz olyan helyzetbe került, hogy táplálkozási szükségleteinek fedezésén túl szerény mértékben ugyan, de oktatásra és egészségügyi kiadásokra is tudnak költeni. Ez éles ellentétben áll az 1994–1996 közötti helyzettel, amikor a létminimum alatt élők száma 15,4 millióval emelkedett.

2.3.5 A létminimum alatt élő lakosság aránya (azok a háztartások, amelyekben az egy főre jutó jövedelem nem elegendő a táplálkozási szükségletek kielégítésére) a városokban 12,6 %-ról 11,4 %-ra, miközben vidéken 42,4 %-ról 34,8 %-ra csökkent. Bár a szegénységben élő emberek száma csökkent, az ország fejlettségi és gazdagsági szintjéhez képest még mindig nagyon magas ez az arány. Az előrehaladás azonban kedvező tendenciát mutat ⁽⁹⁾. Másrészt a mexikói társadalomban fennálló egyenlőtlenségek nemcsak a szegénységnek tudhatók be, hanem az oktatási és egészségügyi szolgáltatások hozzáférhetőségének és minőségének is, ami bonyolítja a hátrányoktól sújtott régiók helyzetét. Ami az oktatást illeti, az ország északi, illetve déli-délkeleti részében jelentős az eltérés az írástudatlanság szintjében (5 %, illetve 17 %).

2.3.6 Az emberi jogok kérdése olyan súlyos probléma, amely gyakran nem csak a jogszabályi hiányosságoknak tudható be. A kábítószer- és az emberkereskedelem is csak tovább rontja a képet, így az emberi jogi helyzet – különösen az őslakosoké – Mexikóban továbbra is feltűnően sok kívánnivalót hagy maga után. A legfőbb problémákat a rendvédelmi szervek és az igazságszolgáltatási rendszer jelentős hiányosságai okozzák, mivel az igazságszolgáltatás időnként nem eléggé hozzáférhető a lakosság számára, bár ez ellen már a legmagasabb állami szinteken is felvették a harcot.

⁽⁹⁾ Szociális Fejlesztési Minisztérium. A fejlődés mérése. Mexikó 2000–2002. 2003. június 23.

2.3.7 Emellett – bár az elmúlt évek folyamán a kulturális és etnikai sokszínűség, valamint az őslakos népek jogainak elismerése terén alkotmányos fejlődés következett be Mexikóban – még mindig nagy kihívásokkal kell szembenézni az országnak ahhoz, hogy biztosíthassa az őslakosok emberi jogai és alapvető szabadságjogai hatékony védelmét és előmozdítását. A problémák közül kiemelkedik a mezőgazdasági konfliktusok, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés és ügyvitel terén tapasztalt hátrányos megkülönböztetés és a lakosság erőszakos kitelepítése⁽¹⁰⁾.

2.3.8 Emellett Mexikóban jelentős társadalmi problémát jelent a lakosság területi eloszlása. Mexikóváros és vonzáskörzete (AMCM) mintegy 25 milliós lakosságával kétféle jelentős átalakuláson megy keresztül. Először is véget ért a lakosság gyors ütemű növekedése, jelenleg viszonylagos stabilitás és területi újraeloszlás jellemző. Másodszor a hazai piacra termelő gyáripar helyét a nemzetközi versenyre kész, szolgáltatásokon alapuló gazdaság vette át⁽¹¹⁾.

2.3.9 A vállalatok székhelyei és az oktatási-kutatási központok koncentrációja, valamint kulturális gazdagság és jelentős külföldi közvetlen befektetés révén az AMCM megfelelő növekedési potenciállal rendelkezik. Ezt azonban gyengíti hogy a szegény lakosság olyan negyedekben koncentrálódik, ahol a lakhatási körülmények rosszak, a közszolgáltatások és az infrastruktúrák korlátozottak vagy nem adóttak, és a természeti katasztrófák elleni védelem sem megadott. Mindemellett az oktatás színvonala sem kielégítő, és ezen területek bizonytalan-sági indexe az átlagosnál sokkal magasabb⁽¹²⁾.

2.3.10 Ennek ellenére 2000 és 2002 között változások történtek a létminimum alatt élő lakosság oktatási helyzetében. Az iskolát nem látogató 5–15 éves gyermekek százalékaránya 14,3 %-ról 11,9 %-ra csökkent. A legnagyobb mértékű csökkenést azonban a 12–15 éves korcsoportban regisztrálták, itt a dolgozók aránya a referencia-időszakban 18,6 %-ról 6,6 %-ra esett vissza. Az írástudatlanság szintje is csökkent, csakúgy, mint azon 15 évesnél idősebb személyek aránya, akik nem fejezik be alapfokú tanulmányaikat. Bár ezek a változások üdvözlendők, az oktatási és az egészségügyi rendszer színvonala és minősége nem megfelelő, ezért nem alkalmasak arra, hogy hozzájáruljanak a kívánatos szintű társadalmi kohézió eléréséhez.

2.3.11 Ami a foglalkoztatottságot illeti, 2004-ben Mexikóban 3,1 %-os munkanélküliségi rátát mértek, miközben ugyanebben az évben az EU-15-ben 8,2 %, az Egyesült Államokban pedig 5,6 % volt ez az arány⁽¹³⁾. A nemrég elindított Munkaügyi Megfigyelőközpont⁽¹⁴⁾ eredményei szerint az elmúlt tíz évben gyakorlatilag minden szakterületen növekedett a szakképzettek aránya. Érdemes megjegyezni, hogy az összes szakképzett alkalmazott 56 %-a három szakterületet képvisel:

gazdaság/államigazgatás, oktatás és társadalomtudományok. Ezek közül az első esetében növekedett a legnagyobb mértékben az alkalmazottak száma az utóbbi négy évben.

2.3.12 Ugyanakkor az is kiderül az adatokból, hogy a nők többsége megjelenhet a munkaerőpiacon. A felsőfokú végzettséggel rendelkező nőknek azonban mindössze 40 %-a dolgozik, annak ellenére, hogy a diplomások 52 %-a nő.

2.3.13 Mexikóban tíz dolgozóból nyolc fizetett alkalmazott⁽¹⁵⁾, azaz munkaszerződéssel rendelkezik és fizetést kap. Miközben azokon a területeken, ahol magasabbak a fizetések, alacsonyabb a foglalkoztatási ráta (mérnökök, a fizika-matematika és a biológia szakterületei), a legnagyobb foglalkoztatási szintű terület az oktatás, és itt a legalacsonyabbak a fizetések.

2.3.14 A mexikói intézményi keretben előrelépés történt a szociális fejlesztés, valamint a hálózatok és szövetségek révén a civil társadalom támogatása terén is. Ezzel kapcsolatban megszületett a közérdekű információkhoz való hozzáférésről, a szociális fejlesztésről és a civil szervezetekről szóló törvény.

3. Az EU–Mexikó Átfogó Megállapodás háttere és értékelése

3.1 Háttér⁽¹⁶⁾

3.1.1 Az EU és Mexikó között jelenleg – 2000. október 1-jétől – hatályos gazdasági partnerségi, politikai egyeztetési és együttműködési megállapodás (Átfogó Megállapodás) magában foglalja a felek közötti szabadkereskedelmi megállapodást is, valamint a politikai párbeszéddel és az együttműködéssel kapcsolatos kérdéseket. Az említett Átfogó Megállapodás előzménye az 1991-ben az Európai Közösség és Mexikó által aláírt egyezmény volt. 1995-ben a két fél Párizsban aláírta a Közös Nyilatkozatot, amelyben kitűzték a politikai, gazdasági és kereskedelmi célokat, amelyeket majd egy új megállapodásban végleges formába öntenek. Ehhez a tárgyalások 1996 októberében kezdődtek meg és 1997 júliusában fejeződtek be. A tárgyalások során megszületett az említett Átfogó Megállapodás és az ún. Ideiglenes Megállapodás, amelyet 1997. december 8-án írtak alá Brüsszelben.

3.1.2 Az Átfogó Megállapodás legfontosabb elemei a politikai párbeszéd intézményesítése; a kereskedelmi és gazdasági kapcsolatok megerősítése a cserekapcsolatok kétoldalú és preferenciális, progresszív és kölcsönös liberalizációja révén, a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) szabályainak megfelelő módon; valamint az együttműködési területek kibővítése – ezek közé jelenleg mintegy 30-at sorolhatunk. Végül a megállapodás felállította a Vegyes Tanácsot, melynek feladata a megállapodás betartásának felügyelete.

⁽¹⁰⁾ Az ENSZ Közlönye a mexikói őslakosok alapvető jogainak és szabadságjogainak helyzetéről, 03/042. szám, 2003. június 17.

⁽¹¹⁾ OECD Policy Brief, 2002. október. *Territorial reviews: Mexico City*.

⁽¹²⁾ A szegénység Mexikóban: a feltételek, a tendenciák és a kormánystratégia értékelése. Világbank, 2004.

⁽¹³⁾ OECD. *Employment Outlook* [foglalkoztatási körkép]. 2005.

⁽¹⁴⁾ A Munkaügyi Megfigyelőközpont a mexikói kormány által létrehozott munkaerőpiac-fejlesztési eszköz. A hivatalos megnyitóra 2005. március 2-án a Los Pinos-i elnöki rezidencián került sor, ahová az EGSZB delegációját is meghívták.

⁽¹⁵⁾ Instituto Nacional de Estadística Geografía e Informática [Nemzeti Statisztikai, Földrajzi és Informatikai Intézet]. Mexikóváros, 2004. március 8.

⁽¹⁶⁾ „EU–Mexikó kapcsolat”, Spanyolország Állandó Képviselője az Európai Unió mellett.

3.1.3 Az ideiglenes megállapodás⁽¹⁷⁾ 1998. július 1-jén lépett életbe, és lehetővé tette a felek számára, hogy az Átfogó Megállapodás ratifikálásáig is késedelem nélkül alkalmazhassák a kereskedelmi vonatkozású és a kísérő intézkedésekről szóló előírásokat.

3.1.4. A Vegyes Bizottság 2004. novemberi ülésén az EU és Mexikó úgy határozott, hogy végrehajtják a megállapodás mezőgazdasági, szolgáltatási és befektetési fejezeteihez kapcsolódó felülvizsgálati záradékban foglaltakat, valamint meg egyeztek, hogy ezekben az ágazatokban 2005 elején párhuzamos tárgyalásokat kezdenek meg úgy, hogy még ebben az évben le is zárják azokat.

3.2 Értékelés

Több mint öt évvel az **„Európai Unió és Mexikó közötti gazdasági partnerségi, politikai koordinációs és együttműködési megállapodás”** (Átfogó Megállapodás) életbe lépése után az EGSZB úgy véli, hogy a megállapodásban nagy lehetőségek rejlenek, és hogy progresszív jellege lehetővé teszi, hogy a benne megfogalmazott három pillérben (politikai párbeszéd, kereskedelmi fejlesztés és együttműködés) mindkét fél előnyökhöz jusson. Az EGSZB meglátása szerint a mérleg minden szempontból kedvező, mind a kereskedelmi cserekapcsolatokról és a befektetésekről szóló adatokat, mind pedig az intézményi párbeszéd intenzívebbé tételét illetően, mindazonáltal még nem aknázták ki az Átfogó Megállapodásban rejlő összes lehetőséget, ezért jelen véleményben néhány javaslatot kíván tenni.

3.2.1 A politikai szempontok

3.2.1.1 Politikai szempontból Mexikó és az EU a Vegyes Bizottság 2004 novemberében, Mexikóvárosban tartott negyedik ülésén megállapodott arról, hogy ösztönzik a kétoldalú politikai párbeszédet, és megerősítették, hogy kiállnak a többoldalúság erősítése mellett. Másrészt eszmecsere folytattak a Nemzetközi Büntetőbíróságról is, és egyetértettek abban, hogy szükség van annak támogatására.

3.2.1.2 Az Átfogó Megállapodás a Mexikó–Európai Unió állam- és kormányfői csúcstalálkozók, valamint a különböző szakmai kérdéseket tárgyaló szaktanácsok és -bizottságok mellett korábban nem létező, állandó kommunikációs csatornákat nyitott meg, ezzel lehetővé tette azt, hogy színvonalas párbeszédet folytathassanak a mindkét felet érintő kérdésekben. Ugyanakkor a megállapodás keretében a politikai képviselők is közelebb kerültek egymáshoz. Mindemellett a két fél civil társadalmi közötti kapcsolatok is intenzívebbé váltak – ez elsősorban az EU, Latin-Amerika és a karibi térség országai civil társadalmi szervezeteinek 2004 áprilisában, Mexikóvárosban, az EGSZB szervezésében tartott III. találkozásából fakadt.

⁽¹⁷⁾ A kereskedelmi tárgyalások szabályait meghatározó keretmegállapodás, amely lehetővé tette a tárgyalások azonnali megkezdését, az Átfogó Megállapodásban felállított „Vegyes Tanács” irányítása alatt.

3.2.1.3 Az EGSZB azonban úgy véli, hogy emelni kell a megállapodások színvonalát, bele kell foglalni azokba az együttműködési és az intézményesített párbeszédrel kapcsolatos előírásokat, és a civil társadalmat be kell vonni a döntéshozatalba. Ennek fényében az EGSZB meglepedéssel fogadja a Vegyes Tanács ülésének következtetéseit, amely szerint a Tanács lehetőséget lát a civil társadalommal folytatott párbeszéd intézményesítésére, és felkér „az ennek leginkább megfelelő módszerek és formátum meghatározására”⁽¹⁸⁾.

3.2.1.4 Az EU javaslatára beleépítették a megállapodásba az ún. „demokratikus záradékot”, amely kimondja, hogy „Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában megfogalmazott demokratikus elvek és alapvető emberi jogok tiszteletben tartása ösztönzi a Felek bel- és külpolitikáját egyaránt, és jelen Megállapodásnak elengedhetetlen részét képezi”. Ez a záradék nagy reményeket ébresztett a civil társadalomban, mivel előrelépést lát benne arra, hogy a kereskedelem a fenntartható fejlődés eszközévé váljék, valamint az emberi jogok, köztük a gazdasági és szociális jogok garanciáját. A szociális és gazdasági jogokkal kapcsolatos konkrétumokra azonban a záradék nem tér ki.

3.2.2 A gazdasági szempontok

3.2.2.1 A felek általánosságban úgy vélekednek, hogy öt évvel a megállapodás aláírása után az eredmények mérlege pozitív, és kiemelik a Mexikó és az Európai Unió közötti kereskedelem⁽¹⁹⁾ és a befektetések jelentős bővülését.

3.2.2.2 A megállapodás azt is lehetővé tette az EU számára, hogy egyenlő feltételek mellett keljen versenyre azon országokkal, amelyekkel Mexikó szabadkereskedelmi megállapodást kötött. Ezzel az európai vállalatoknak ahhoz hasonló hozzáférést biztosított, amilyent az Egyesült Államok Mexikóban az Észak-Amerikai Szabadkereskedelmi Egyezményvel kapott – ezt a helyzetet *Nafta parity* néven is ismerik. Mexikó pedig hasznot húz az európai befektetésekben, az átvett technológiában és a hatalmas európai piacon rejlő nagy lehetőségekből.

3.2.2.3 Az eredményeken azonban még sokat lehetne javítani. Bár az EU és Mexikó közötti kereskedelem bővült a megállapodás életbe lépése óta, ez nem jelenti azt, hogy az EU nagyobb részesedést szerzett, a mexikói kereskedelmi mérleg hiánya pedig továbbra is nő. Figyelembe kell azonban venni azt, hogy ez a hiány alapvetően a félkész termékek és a tőke behozatalából származik, amelyekre mind a mexikói gyárak korszerűsítése, mind pedig a késztermékeket gyártó, Mexikóban telephellyel rendelkező európai vállalatok több hozzáadott értékkel, az Egyesült Államokba irányuló kivitelre való gyártása szempontjából szükség van.

⁽¹⁸⁾ Az EU–Mexikó Vegyes Tanács 2005. május 26-án, Luxembourgban kelt közleményének 15. pontja.

⁽¹⁹⁾ A megállapodás kereskedelmi részének hatálya lépése óta, azaz 2000-től 2004 júniusáig az EU és Mexikó összes kereskedelme 31 %-kal, mintegy 111 milliárd dollárral bővült. „Európa Mexikóban, 2004”, Mexikói EU-delegáció, 2004.

3.2.2.4 Az EU összes befektetése Mexikóban 1994 januárja és 2004 júniusa között egészen 33 656,6 millió dollárig növekedett ⁽²⁰⁾, ez az ugyanezen időszak alatt az országba áramló összes külföldi közvetlen befektetés (FDI) 24,3 %-át teszi ki. 1999 és 2004 között Mexikóba összesen 78 060 millió dollár értékű FDI irányult, ebből 19 791 az EU-ból származott. Az 1994. január–2004. június közötti FDI beáramlásokban az Európai Unió tagállamai a következő sorrendben vettek részt: Spanyolország (8,3 %), Hollandia (8,2 %), Egyesült Királyság (3,7 %), és Németország (2,6 %). Az Unióból származó befektetések növekedéséből nyilvánvaló, hogy Mexikó stratégiai jelentőséggel bír az EU számára. Mexikónak és az Európai Uniónak ki kell aknáznia a megállapodás nyújtotta lehetőségeket, hogy elmélyítse és bővítsse – az EU számára létfontosságú – szolgáltatási szektorra és a befektetésekre vonatkozó részeket.

3.2.2.5 Az EGSZB felhívja a figyelmet a megállapodás egyéb gazdasági hatásaira, mint például:

- bővíteni kell az EU befektetési skáláját (elsősorban a tudományos és technológiai fejlesztés területén), mivel az túl kevés mexikói termelő ágazatra és régióra koncentrál,
- Mexikó több terméket exportál ugyan, ezek skálája azonban még mindig igen korlátozott, emiatt a mexikói vállalatoknak új piaci lehetőségeket és az Unió más államainak piacait kell felfedezniük,
- a kereskedelem és a befektetések bővülése kedvezően hat általánosságban a gazdaságra, nem érte el azonban a várt hatást a szegénység elleni küzdelem és a társadalmi fejlődés terén,
- a megállapodás előnyeit elsősorban a nagy mexikói és európai vállalatok tudták kihasználni, a KKV-k nem tudták kiaknázni a benne rejlő lehetőségeket,
- a megállapodás jogi kerete nem elégséges ahhoz, hogy jelentősebb beruházásokat vonzzon, ezért alapvetően fontos a jogbiztonság növelése,
- a megállapodás önmagában nem jelenti a kereskedelmi kapcsolatok felépítésének bebetonozását, ezért meg kell vizsgálni, hogyan lehetne javítani és korszerűbbé tenni azt a felülvizsgálati záradék révén.

3.2.3 Együttműködés

3.2.3.1 A Mexikó és az EU közötti együttműködésnek négy alapeleme van. Az első kormányzati szintű kétoldalú együttműködés. A második elem az az Európai Bizottság által egész Latin-Amerika számára kínált regionális programok alkotják (AL-Invest; URBAN; ALFA; @lis, EUROsocial stb.), amelyekben Mexikó részt vesz. Harmadszor ott van a bizonyos speciális kérdésekben – emberi jogok, környezetvédelem, civil szervezetek – meglévő együttműködés. Végül Mexikó csatlakozhat más programokhoz, például a 6. kutatási és fejlesztési keretprogramhoz is.

⁽²⁰⁾ Minden az FDI-re vonatkozó adat az „Európa Mexikóban, 2004” című dokumentumból származik, (Mexikói EU-delegáció, 2004).

3.2.3.2 Ami a kétoldalú együttműködést illeti, szilárd jogi keretet biztosít a megállapodás együttműködési fejezete és az EU és Mexikó közötti 2002–2006-os együttműködés beindítását illető többéves iránymutatásokról szóló egyetértési nyilatkozat, melynek révén mindkét fél ígéretet tett, hogy az együttműködésben nagy hangsúlyt helyeznek majd a szociális fejlesztésre és az egyenlőtlenségek csökkentésére, a jogállamiság megerősítésére, a gazdasági együttműködésre, valamint a tudományos és technológiai területekre. A társfinanszírozásban megvalósított 2002–2006-ra szóló tervek 52,6 millió eurós uniós támogatásban részesülnek, és a projektek megvalósításából profitáló mexikói intézmények is nagyjából ugyanennyi költségterhet viselnek. A felhasznált eszközök között megemlíthetjük még a finanszírozási keretmegállapodást, amely a két fél közötti konkrét együttműködési projektek megtervezésének alapjául szolgál.

3.2.3.3 A tárgyalások előbbre vitele és az EU–Mexikó együttműködés megerősítését szolgáló kiegészítő mechanizmusok elfogadása érdekében 2004 februárjában aláírták a tudományos és technológiai együttműködés ágazati egyezményét. Emellett a felsőoktatási és a környezetvédelmi tárgyú ágazati megállapodások részleteinek ügyében is folyamatos a kapcsolattartás.

3.2.3.4 Jelenleg már működik a kis- és középvállalkozásokat támogató átfogó program (PIAPYME), melynek célja többek között a KKV-k termelékenységének előmozdítását szolgáló műszaki működőképesség növelése; a technológiák átadásának segítése; a vállalkozási együttműködési folyamatok támogatása a mexikói és európai KKV-k közös beruházásainak és stratégiai szövetségeinek előmozdítása érdekében; valamint a KKV-k korszerűsítése és nemzetközivé tétele. Másrészről a megállapodás végrehajtását megkönnyítő program konkrét területekre koncentrál, mint a vámügy, műszaki szabványok, humán- és növény-egészségügyi szabványok, fogyasztóvédelem és szellemi tulajdon.

3.2.3.5 Továbbá az emberi jogok terén folytatott együttműködés területén már beindultak az „emberi jogok mexikói helyzetéről készült felmérés következtében tett ajánlások megvalósításáról” és „a mexikói őslakos népek emberi jogainak előmozdításáról és védelméről” szóló projektek.

3.2.3.6 Az együttműködés irányítását és ügyvitelét illetően egyes mexikói kormányzati intézmények felhívták az EGSZB figyelmét arra, hogy az együttműködés végrehajtását célzó közösségi eljárások és mechanizmusok komplikáltak. A jövőbeni együttműködést illetően Mexikó és az EU a jelek szerint egyetértenek abban, hogy új megközelítés alkalmazásával meg kell erősíteni a kapcsolataikat, újabb módszerek, mint például az ágazati párbeszéd és az – elsősorban a közép-amerikai országokat bevonó – EU–Mexikó–harmadik országok közötti háromoldalú együttműködés segítségével. A jövőbeni, a 2007–2013-as időszakra megállapítandó együttműködési területeket illetően az EGSZB úgy véli, hogy fokozni kell a többek között KKV-knek, a társadalmi kohézió területének, az oktatásnak és a környezetvédelemnek jelenleg nyújtott támogatást.

3.2.4 A kibővült EU hatásai a Mexikóval fenntartott kapcsolatokra

3.2.4.1 A Mexikó és az Európai Unió közötti kereskedelmi dinamizmus egyértelműen megmutatkozik a tíz új tagállam némelyikével folytatott cserekapcsolatok esetében, kiemelkedő például a Cseh Köztársasággal, Magyarországgal és Szlovákiával folytatott kereskedelem bővülése. Ugyanakkor megbizonyosodott, hogy a közép- és kisméretű gazdaságoknak jelentősebb előnyük származik belőle, mint a nagyobb gazdaságoknak. Az új tagállamok és Mexikó közötti kereskedelmi kapcsolatok azonban még gyerekcipőben járnak.

3.2.4.2 Mexikó számára a bővítés azt jelenti, hogy az Átfogó Megállapodás életbe lépése óta a felek között fennálló preferenciális kereskedelmi kapcsolatok kiterjedtek az Unió tíz új tagállamára is. Ezért a bővítésnek kézzel fogható hatása kell, hogy legyen mind a mexikói munkaadók, mind pedig az új tagállamok számára, mivel így (az EU és Mexikó lakosságát⁽²¹⁾ együttvéve) egy több mint 550⁽²²⁾ millió fogyasztót jelentő szabadkereskedelmi övezet nyílik meg a számukra. A bővítés óta az új tagállamok is részt vesznek a közösségi kereskedelmi politikában, így a harmadik országok – köztük Mexikó – vállalatai által az új tagállamokban lebonyolított ügyletek jelentősen leegyszerűsödtek, mivel már itt is alkalmazzák az egységes kereskedelmi szabályokat, vámtarifát és egy sor egységes adminisztratív eljárást.

3.2.4.3 Mind Mexikó, mind az új tagállamok egyetértenek abban, hogy piacaikon rengeteg lehetőség adódik a másik fél vállalatai számára; Európában elsősorban a gyáripar területén, Mexikó esetében pedig az agrárszektorban. Emellett az új tagállamokban tapasztalható gazdasági növekedés jelentős keresletbővülést fog eredményezni. Ez viszonylagos előnyhöz juttatja a mexikói exportőröket latin-amerikai és ázsiai versenytársaikkal szemben, akik még nem kötöttek preferenciális megállapodást az EU-val.

4. Az EU–Mexikó Átfogó Megállapodás és az Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Egyezmény (NAFTA)

4.1 Mexikónak a világ egyik legnagyobb piacához, az Egyesült Államokhoz való közelsége miatt nem kérdéses, miért áll gazdaságilag olyan közel egymáshoz a két ország. Az Egyesült Államoknak érdekében állt nagyobb versenyképességet elérni legnagyobb riválisaival, Japánnal és az EU-val szemben, Mexikó pedig részt akart venni a globális gazdasági életben. Ezért Mexikó az Egyesült Államokkal való kapcsolatait a NAFTA révén egyengette, amely főként egész Észak-Amerika, és általában a kis- és nagyvállalatok számára is kedvező volt. Ekkor az EU a keleti nyitással volt elfoglalva, amely a német egyesítéssel kezdődött meg.

4.2 A NAFTA életbe lépése, 1994. január 1-je óta a háromoldalú kereskedelem több mint 623 milliárd dolláros szintet ért

⁽²¹⁾ 2003-ban Mexikó lakossága 102 millió volt (OECD Fact book, 2005).

⁽²²⁾ Bulgáriát és Romániát is beleértve.

el, azaz a NAFTA előtti szint több mint kétszeresét. 1994 és 2003 között a három országban felhalmozódott külföldi közvetlen befektetés (FDI) értéke több mint 1,7 billió dollárral növekedett. A NAFTA mellett életbe lépett az Észak-amerikai Környezetvédelmi Együttműködési Megállapodás (NAAEC) és az Észak-amerikai Munkaügyi Együttműködési Megállapodás is⁽²³⁾.

4.3 A Világbank becslései⁽²⁴⁾ szerint a NAFTA nélkül Mexikó exportja és a külföldi befektetések alacsonyabb szinten lennének. Észak-Amerika a mexikói befektetések elsődleges forrása (az Európai Unió a rangsorban a második helyen áll). 1999 és 2004 között az észak-amerikai befektetések elsősorban a gyáriparba (az összes 43,7%-a) és a szolgáltató ágazatba (38,4%) irányultak. A NAFTA hatásai azonban egyéb területeken, különösen a munkanélküliség, a bevándorlás, az egy főre jutó jövedelem, illetve a mezőgazdaság esetében ellentmondásosak voltak. A NAFTA életbelépése óta az országba irányuló jelentős befektetések nem váltották be a hozzájuk fűzött ígéretek: a várakozások szerint kiegyenlítő faktorként kellett volna működniük Mexikó és észak-amerikai partnerei között⁽²⁵⁾.

4.4 A NAFTA tagországai jelenleg az észak-amerikai gazdasági integráció elmélyítésén dolgoznak, további eszközöket keresve a kereskedelem, a beruházások és a versenyképesség fejlesztésére. Az egyezmény azonban nem tér ki olyan alapvető kérdésekre, mint a kivándorlás vagy a munkaerő mobilitása, ezen a téren az Egyesült Államok nem tesz többet korlátozott számú szakmai vízum kibocsátásánál. Itt meg kell jegyezni, hogy a kereskedelem liberalizációját követően a mexikói illegális bevándorlók száma az Egyesült Államokban az 1990-es 2 millióról 2000-re 4,8 millióra nőtt⁽²⁶⁾, ami fokozta a határmenti problémákat. 2004-ben körülbelül 10 millió Mexikóban született személy tartózkodott az Egyesült Államokban. Ha ehhez hozzáadjuk a mexikói származású amerikai állampolgárokat, a szám 26,6 millióra emelkedik, ami az amerikai lakosság 9%-át jelenti. A migráció egyik leglátványosabb hatását a hazautalások jelentik, ezek összege 2004-ben meghaladta a 13 milliárd dollárt⁽²⁷⁾.

4.5 A NAFTA és az EU–Mexikó Átfogó Megállapodás között az a különbség, hogy ez utóbbi nem pusztán kereskedelmi jellegű, mivel nemcsak hogy általa az EU Mexikó második legfontosabb kereskedelmi partnerévé lépett elő – kiegyensúlyozottabb és egyenlőbb feltételekkel működő kapcsolatot teremtve –, hanem olyan alapvető együttműködési és politikai egyeztetési kérdéseket is tartalmaz, amelyek a NAFTA-ból hiányoznak. Továbbá a NAFTA a civil társadalomnak a döntéshozatalba történő bevonására sem hozott létre mechanizmusokat.

⁽²³⁾ A NAFTA Szabadkereskedelmi Bizottságának közös nyilatkozata. 2004. július 16.

⁽²⁴⁾ A Caja Madrid tanulmányokért felelős osztálya által készített jelentés Mexikóról. 2002. május. D. Lederman, W.F. Maloney és L. Serven: „A NAFTA tanulságai a latin-amerikai országok és a karibi-térség számára”, Világbank, 2003.

⁽²⁵⁾ Világbank, World Development Indicators Online.

⁽²⁶⁾ John Audley, uo. 49. o.

⁽²⁷⁾ A mexikói Belügyi Államtitkárság 71/04 sz. sajtóközleménye. 2004. december 17.

4.6 A kereskedelmi mérleget illetően öt év elteltével jelentősen bővültek az EU és Mexikó közötti cserekapcsolatok, bár a statisztikák alapján⁽²⁸⁾ nem sikerült ellensúlyozni a mexikói kereskedelemben a túlzott amerikai jelenlétet, még mindig ők számítanak a fő kereskedelmi partnernek. 2003-ban a mexikói export 90 %-a elsősorban a NAFTA-országokba irányult⁽²⁹⁾, míg az EU-ba mindössze 3,4 % került. A mexikói import 64,2 %-a az Egyesült Államokból származik, míg csupán 10,4 % uniós eredetű.

5. A szervezett civil társadalommal folytatott párbeszéd intézményesítése

5.1 Az Átfogó Megállapodás intézményesíti a politikai párbeszédet, amely minden kétoldalú és nemzetközi közös érdekű kérdésre minden szinten kiterjed. Ezért fontolóra vették a „Vegyes Tanács” felállítását (45. cikk), melynek feladata a megállapodás betartásának felügyelete a „Vegyes Bizottság” segítségével (48. cikk). A megállapodásban ugyanakkor azt is kikötik, hogy a **Vegyes Tanács feladatainak elvégzése céljából újabb szakbizottságokat vagy testületeket hozhat létre** (49. cikk).

5.2 A mexikói és az európai civil társadalom bevonásának előmozdítása elengedhetetlen ahhoz, hogy az Átfogó Megállapodás végrehajtási folyamatában mindkét fél szociális ágazatainak érdekeit figyelembe vegyék. Jobb képviseletre van szükség a civil szervezetek teljes spektrumának – a mezőgazdasági termelők, a fogyasztók, a nők csoportjainak, a környezetvédelmi, emberi jogi és szakmai csoportoknak, valamint a kis- és középvállalkozásoknak egyaránt.

5.3 Az Átfogó Megállapodás VI. és VII. címe már korábban idézett cikkeket tartalmaz, és jogalapot szolgáltat az EU–Mexikó Konzultatív Vegyes Bizottság létrehozására. Először is a 36. cikk nyíltan elismeri, hogy a civil társadalmat be kell vonni a regionális integrációba. A 39. cikk megnevezi, mely területekre kell összpontosítani az együttműködést, és kiemeli ezek közül a civil társadalom fejlesztését. Végül a 49. cikk értelmében a Vegyes Tanács bármiféle konzultatív bizottságot vagy testületet felállíthat, amelyet szükségesnek ítél a megállapodás hatékonyabb végrehajtásához. Ugyanakkor a későbbi változásokra vonatkozó záradék (43. cikk) lehetőséget ad az együttműködés bármilyen irányú kiterjesztésére. Ezért reális lehetőség van arra, hogy létrehozzák az említett EU–Mexikó vegyes testületet, ahol részt lehetne venni a megállapodás különféle területein végzett munkában. Az EGSZB meglátása szerint és az eddigi gyakorlatnak megfelelően⁽³⁰⁾ e testületet „EU–Mexikó Konzultatív Vegyes Bizottságnak” (KVB) kellene elnevezni.

⁽²⁸⁾ Forrás: ANIERM [Mexikói Importőrök és Exportőrök Országos Szövetsége], a Gazdasági Minisztérium adatainak felhasználásával.

⁽²⁹⁾ Figyelembe kell azonban venni, hogy ebből a 90 %-ból 10 % olajkivitelből, 50 % pedig a maquiladoráktól származott.

⁽³⁰⁾ Az EU–Chile Társulási Megállapodás 10. cikke (a megállapodás 2005. március 1-jén lépett hatályba, HL L 352., 2002.12.30.) létrehozza a „Konzultatív Vegyes Bizottságot”, melynek szerepe az, hogy „segítséget nyújtson a Társulási Tanácsnak az EU és Chile szervezett civil társadalmának különböző gazdasági és szociális szereplői között folyó párbeszéd és együttműködés ösztönzésében”.

5.4 Az EGSZB úgy véli, hogy egy ilyen jellegű testület létrehozását és működését segítené, ha Mexikóban létezne **az EGSZB-nek megfelelő, legitim, reprezentatív és független szervezet**, amelyben a három hagyományos szektor (munkaadók, munkavállalók és egyéb tevékenységek) megfelelően képviseltetné magát. Mindeztől azonban nem jártak sikerrel a mexikói GSZT létrehozását célzó parlamenti kezdeményezések, annak ellenére, hogy már előterjesztettek egy szövetségi törvény-tervezetet, „amelynek célja egy állami szinten működő gazdasági és szociális tanács felállítása Mexikóváros székhellyel”⁽³¹⁾. A munkavállalók, munkaadók és a harmadik szektor szervezetei között sem jött létre olyan konszenzus, amely támogatná a testület létrehozását. És egy ilyen jellegű testület meghatározásakor bizonyos mértékig összekeverik a szociális párbeszéd eszközeit (vélemény kikérése, egyeztetés és tárgyalás) és a civil társadalommal történő konzultációt.

5.5 Ami a kormányt illeti, a civil társadalom egy részével az ún. termelői ágazatokkal folytatott párbeszéd tanácsán (CDSP)⁽³²⁾ keresztül folytat (inkább szociális, mint civil jellegű) párbeszédet, amelyben képviseltetik magukat a szakszervezetek, a munkaadók, valamint a központi és regionális kormányzatok. A harmadik szektor csak részben és nem megfelelő mértékben képviselteti magát a tudományos és mezőgazdasági képviselők személyében. Emellett a kormány egyéb, a civil társadalom különböző szervezeteit (munkavállalók, kisvállalkozói kamarák, civil szervezetek) magukban foglaló platformokkal is állandó párbeszédet folytat, elsősorban a Mexikó által aláírt kereskedelmi egyezményekkel kapcsolatban.

5.6 A kormány és a mexikói munkaadók képviselői szót emelnek amellett, hogy a CDSP legyen az EGSZB tárgyalópartnere, bár az előbbi elismeri, hogy ez lenne a próbája annak, hogy hogyan lehetne bevonni a harmadik szektor szervezeteit. A szakszervezetek aktív részt vállalnak a CDSP-ben, és a nagy többségük elismeri azt, bár abban nem mind értenek egyet, hogy annak az EGSZB megfelelőjének kell-e lennie. A civil társadalmi platform szervezetei egy teljesen új GSZT létrehozását szorgalmazzák.

6. Következtetések és ajánlások

6.1 Habár a Mexikóban végbemenő változások kedvező fogadtatásban részesültek, kétségtelen, hogy még mindig számos területen kell reformot végrehajtani. Így többek között a szabadság és a jogbiztonság garantálása révén meg kell erősíteni a jogállamiságot, orvosolni kell az igazságszolgáltatási rendszerben meglévő problémákat, a javakat megfelelőbb módon kell újra elosztani, fejleszteni kell a szociális védelmet, biztosítani kell a minőségi oktatáshoz és egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést, és bővíteni kell a hazai piacot többek között a KKV-k felé. Ezáltal a társadalmi kohézió válik az összes végrehajtandó fejlesztés tengelyévé, annak érdekében, hogy Mexikót továbbra is fejlett, garanciákkal bőven rendelkező országgként tarthassuk számon.

⁽³¹⁾ A törvénytervezet 1. cikke.

⁽³²⁾ Bővebb információt a következő honlapon talál: http://www.stps.gob.mx/consejo_dialogo/cpdsp/frameset.htm

6.2 Az EGSZB úgy véli, hogy nem aknázták ki teljes mértékben az Átfogó Megállapodásban rejlő összes lehetőséget annak összes területén, ezért véleménye szerint a megállapodás végrehajtását ösztönözni kell a vámtarifák csökkentése, a kereskedelem műszaki akadályainak leküzdése és újabb ágazatok nyitása érdekében a szolgáltatások és befektetések kereskedelme számára. Segíteni kell a vállalat alapítást mindkét oldalon, ez megkönnyítené az intézményközi kapcsolatokat, kedvező környezetet teremtene az üzleti tevékenység számára és ösztönözné a párbeszéd-fórumokat. Erősíteni kell a kétoldalú együttműködést a közös érdekű külső – elsősorban latin-amerikai és egyesült államokbeli – kezdeményezések terén. A megállapodás szociális és munkaügyi vonatkozásait (képzés, esélyegyenlőség, foglalkoztatás stb.) pedig együttműködési projekteken keresztül fejleszteni kell.

6.3 Ahhoz, hogy a civil társadalmat be lehessen vonni a feladatok végrehajtásába, az EGSZB meglátása szerint létre lehetne hozni egy EU–Mexikó KVB-t. Ugyanakkor az EGSZB szilárdan kiáll a vele azonos felépítésű mexikói szerv létrehozása mellett is, és ezért kéri a mexikói képviselőket, hogy folytassák az erre irányuló munkát.

6.4 Az EGSZB véleménye szerint az EU–Mexikó KVB a Vegyes Tanács konzultatív testülete lehetne, hogy részt vehessen az Átfogó Megállapodás továbbfejlesztésében, figyelemmel kísérésében és végrehajtásában. Feladata az lenne, hogy a Vegyes Bizottság vagy a Vegyes Tanács felkérésére véleményt alkot meghatározott kérdésekben, emellett saját kezdeményezésű véleményt vagy ajánlást is megfogalmazhat a megállapodást érintő kérdésekben. Továbbá rendszeres jelentést készítené a megállapodás fejlődéséről, és a Vegyes Bizottság támogatásával – beleértve a pénzügyi támogatást is – összehangolná az EU–Mexikó civil társadalmi szervezetek fórumának találkozóit is. A KVB emellett meghatározott keretek között rendszeres üléseket tartana az EU–Mexikó Parlamenti Vegyes Bizottsággal a megállapodás jobb nyomon követése érdekében.

6.5 Az EU–Mexikó KVB felállítása lehetőségének megvizsgálása végett az EGSZB úgy véli, a mexikói civil társadalommal fenntartott, mostanáig esetleges kapcsolatokat a továbbiakban rendszerezett formában kellene ápolni, és ezért arra kéri annak szereplőit, hogy a civil társadalom mindegyik csoportja (munkaadók, munkavállalók és a harmadik szektor) számára közös megegyezéssel jelöljenek ki 3 képviselőt. Az EGSZB ugyanígy kijelölne három képviselőt mindhárom csoportjából. A közös munkacsoport felállítása volna az első lépés a közösen megtett úton.

6.6 A mexikói civil társadalom képviselői és az EGSZB közötti vegyes munkacsoport feladata az volna, hogy javaslatot készítsen az EU–Mexikó KVB létrehozásáról, összetételéről, feladatairól és működésének szabályairól. A javaslat kidolgozására 2006 folyamán, a Vegyes Tanácshoz történő benyújtására 2007-ben kerülhetne sor.

6.7 Emellett és a megállapodáson kívüli kétoldalú együttműködés keretében az EGSZB lehetőségeihez mérten, és amennyiben a mexikói társadalmon belül konszenzus született a kérdésben, kész támogatni a neki nemzeti szinten megfelelő mexikói szerv létrehozását. Ez segítené a két fél különféle civil szervezetei közötti kapcsolatok fokozott fejlődését, és határozottan hozzájárulna az EU és Mexikó közötti kötelékek megerősítéséhez.

6.8 Az EGSZB véleménye szerint ennek a szervnek a mexikói civil társadalom sokszínűségét kellene tükröznie, ezért a fent említett három ágazat képviselőiből kellene összeállnia, vezérrelvei pedig (akárcsak az EGSZB esetében) a képviselő, a függetlenség és a legitimitás lennének. Tapasztalataink azt mutatják, hogy egy ilyen jellegű intézmény létrehozásához nagyon fontos a konszenzusra való törekvés a civil társadalom érintett ágazatai között, valamint az, hogy pontosan meghatározzák, a résztvevő szervezetek milyen módon képviseltetik magukat benne.

Brüsszel, 2006. február 15.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Anne-Marie SIGMUND